

2. Бобрешов Є.Г. Судове правозастосування в умовах наявності прогалин у праві. Вісник Одеського національного університету. Одеса: Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова, 2009. Т. 14. Вип. 9. С. 18-29.

3. Бобрешов Є.Г. Структура судового правозастосування. Правова держава: наукове видання. Одеса: Астропринт, 2010. Вип. 12. С. 44-49.

4. Вовк О. О. Теоретико-правовий погляд на принцип забезпечення національної безпеки. Наше право. 2013. № 9. С. 13–19.

5. Лічман Л.Г. Вдосконалення правозастосовного механізму в сучасному цивільному процесі України (судове рішення). Право і суспільство. 2013. № 6. С. 103–106.

6. Перепелюк А.М. Принципи та вимоги права як основоположні засади правозастосовної діяльності. Альманах права. 2012. Вип. 3. С. 225–229.

7. Шевчук С. Судова правотворчість. Світовий досвід і перспективи в Україні : монографія Київ : Реферат, 2007. 640 с.

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТА ЕКСТРЕМІСТСЬКИХ ЗЛОЧИНІВ

Бабій А. Ю.

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри юриспруденції

Чернівецький інститут

Міжнародного гуманітарного університету

м. Чернівці, Україна

У доктрині кримінального права проблема визначення об'єкта злочину є однією з найбільш спірних, що зумовлює відсутність єдиної, універсальної концепції його визначення. Підхід до розуміння змісту цього елементу складу злочину суттєво змінювався протягом останніх десятиліть. Об'єкт злочину має важливе та багатопланове значення. За допомогою об'єкта злочину розкривається зміст характеру та ступеня суспільної небезпечності, а відповідно, й сутність самого діяння. Він пов'язаний з предметом злочину, іншими елементами складу злочину (як об'єктивними, так і суб'єктивними). За об'єктом злочину передусім здійснюється кваліфікація злочину, проводиться розмежування між суміжними складами злочинів, тощо [4, с. 27].

Для визначення родового об'єкта екстремістських злочинів необхідно встановити, який саме групі суспільних відносин, як частини загального об'єкта, заподіюється шкода вчиненням цих злочинних посягань. Міжнародно-правові акти універсального рівня не містять визначення екстремістського акту. Лише Конвенція Шанхайської організації співпраці з протидії екстремізму 2017 року як регіональна угода містить поняття «екстремістський акт». Зокрема, ст. 2 наводить наступне положення: «будь-яке діяння, спрямоване на насильницьке захоплення влади або насильницьке утримання влади, а також на насильницьку зміну конституційного ладу держави, а так само насильницьке посягання на громадську безпеку, в тому числі організація у вищевказаних цілях незаконних збройних формувань або участь в них; організація збройного заклоту і участь у ньому в екстремістських цілях; створення, керівництво та участь в екстремістській організації; розпалювання політичної, соціальної, расової, національної та релігійної ворожнечі чи розбрату; пропаганда винятковості, переваги або неповноцінності людини за ознакою його політичної, соціальної, расової, національної та релігійної приналежності; публічні заклики до вчинення зазначених діянь; масове виготовлення, зберігання та розповсюдження екстремістських матеріалів в цілях пропаганди екстремізму» [5].

Зазначене визначення екстремістського акту свідчить проте, що в основному екстремістські діяння спрямовані проти основ державності. Також екстремістські злочини здійснюють посягання проти громадської безпеки, миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку та інших об'єктів кримінально-правової охорони.

На думку О.В. Ростокінського, родовим об'єктом екстремізму, є не державна влада, а громадська безпека, дестабілізація якої відбивається на діяльності державних інститутів і конституційному ладі опосередковано, тобто через дезорганізацію взаємодії інститутів публічної влади та громадських інститутів [9, с. 15].

Слід зазначити, що екстремізм посягає передусім на основі національної безпеки України, громадську безпеку, мир, безпеку людства та міжнародний правопорядок. Екстремістські злочинні посягання створюють загрозу соціально-політичній стабільності в суспільстві, а також підривають довіру громадян до інститутів державної влади.

Є.П. Сергун вважає, що об'єктом злочинів екстремістської спрямованості завжди виступає в широкому сенсі демократична правова держава [10, с. 105]. Екстремізм, як зазначають А.С. Скудіна, В.Д. Ларичев та Ю.С. Варанкіна, заподіює шкоду чи створює загрозу заподіяння шкоди соціальним ідентичностям і сформованим на їх основі

цілісностям. Відповідно надродовим об'єктом, на їх думку, екстремістських злочинів слід визнати громадську безпеку [8, с. 73].

На думку А.О. Безрокова, об'єктом охорони, який об'єднує злочини, вчинені з екстремістських мотивів, є суспільні відносини у сфері конституційно закріпленої рівності людей незалежно від політичних, ідеологічних, расових, національних, релігійних або соціальних інтересів, тобто суспільні відносини у сфері забезпечення основ конституційного ладу держави [1, с. 73-74].

С.В. Борисов стверджує, що більшість злочинів екстремістської спрямованості посягає на інтереси особи (життя, здоров'я, здійснення конституційних прав і свобод тощо); різноманітні складові громадської безпеки та громадського порядку, в тому числі на суспільну мораль; державну владу (основи конституційного ладу та безпеку держави).

Дослідник вважає, що невід'ємним елементом безпосереднього об'єкта злочинів екстремістської спрямованості виступають суспільні відносини, що забезпечують толерантність, терпимість між різними соціальними групами та їх представниками, незалежно від соціальної, расової або національної приналежності, ставлення до релігії, прихильності певній ідеології або напряму в політиці, а також приналежності до будь-якої з груп в структурі суспільства.

Незмінним елементом безпосереднього об'єкта злочинів екстремістської спрямованості С. В. Борисов виділяє суспільні відносини, що забезпечують толерантність, терпимість між різними соціальними групами та їх представниками, незалежно від соціальної, расової або національної приналежності, ставлення до релігії, прихильності певної ідеології або напрямку в політиці, а також приналежності до будь-якої з груп у структурі суспільства [2, с. 76].

Варто зазначити, що подібна конструкція характерна не тільки для екстремістських, але так само і для терористичних злочинних проявів. Результати дослідження В. Н. Кубальського свідчать, що при вирішенні питання про належність тих чи інших злочинів, передбачених кримінальним кодексом України, до терористичних, потрібно враховувати два моменти: по-перше, як безпосередні об'єкти дій терористів виступають життя, здоров'я, свобода осіб чи матеріальні об'єкти, як кінцеві об'єкти – конституційний лад чи його елементи однієї держави чи навіть групи держав (порядок управління, політичний устрій, громадські інститути, економічна міць держави тощо), безпека держави в будь-якій сфері [6, с. 79].

Значна частина злочинів екстремістської спрямованості посягає на два, а в деяких випадках і на три об'єкти, що дає підставу О.В. Петряніну для виділення основного, додаткового та факультативного його різновидів. При цьому, на думку О.В. Петряніна, посягання на

безпосередній об'єкт найчастіше відбувається спочатку через заподіяння шкоди додатковому або факультативному об'єктам, що і розкриває сутність злочину [7, с. 237].

Таким чином, екстремістські злочини характеризуються багат-ооб'єктністю. Безпосереднім об'єктом екстремістських злочинів є порядок суспільних відносини, що забезпечує захист інтересів особи, суспільства і держави від екстремістських злочинних посягань. До родових об'єктів екстремістських діянь можуть у певних випадках належати: основи національної безпеки України, життя та здоров'я, виборчі, трудові та інші особисті права і свободи людини і громадянина, безпека руху та експлуатації транспорту, громадська безпека, громадський порядок та моральність, авторитет органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, мир, безпека людства та міжнародний правопорядок.

Література:

1. Безроков А.О. Преступления экстремистской направленности: уголовно-правовой анализ и вопросы систематизации: дис. канд. юрид. наук: 12.00.08. Краснодар 2014. 233 с.

2. Борисов С.В. Преступления экстремистской направленности: проблемы законодательства и правоприменения: дис. д-ра юрид. наук: 12.00.08. Москва, 2012. 484 с.

3. Гожій В.Д. Розуміння правової природи екстремізму в контексті забезпечення національної безпеки України. Право.ua. 2015. № 4. С. 184-190.

4. Карпова Н.Ю. Злочини проти правосуддя, які пов'язані з обмеженням права особи на захист: дис. канд. юрид. наук (д-ра філософії). 12.00.08. Київ, 2018. 370 с.

5. Конвенция Шанхайской организации сотрудничества по противодействию экстремизму 2017 г. <https://docs.cntd.ru/document/542655220> (дата звернення: 11.10.2021).

6. Кубальський В.Н. Кримінально-правові проблеми протидії тероризму в Україні: дис. канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2007. 199 с.

7. Петрянин А.В. Противодействие преступлениям экстремистской направленности: уголовно-правовой и криминологический аспекты: дис. д-ра юрид. наук: 12.00.08. Москва, 2014. 501 с.

8. Правовые меры противодействия экстремизму: монография. М.: Юрлитинформ, 2012. 160 с.

9. Ростокінський А.В. Преступления экстремистской направленности как проявления субкультурных конфликтов молодежных объединений: уголовно-правовые и криминологические проблемы: автореф. дис. д-ра. юрид. наук. М., 2008. 44 с.

10. Сергун Е.П. Уголовно-правовая политика в сфере обеспечения безопасности конституционного строя Российской Федерации: монография. М.: РПА Минюста России, 2013. 344 с.

ЮРИДИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОБОТИ ІЗ ДОКАЗАМИ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Бойко Н. І.

*аспірант кафедри державно-правових дисциплін
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Аналізуючи сучасний стан наукових розробок питань пов'язаних із креативними технологіями організації та здійснення якісної юридичної діяльності, можна прийти до висновку, що представники одеської правової школи сформували певну загальнотеоретичну основу їх розуміння. Цьому питанню приділяли увагу Ю. М. Оборотов, А. Ф. Крижановський, Н. М. Крестовська, В. В. Дудченко, Д. Г. Манько та інші автори.

Зокрема, Д. Г. Манько обґрунтовує, що «...юридична технологія включає в себе систему взаємопов'язаних операцій та обумовлена рівнем розвитку правової системи суспільства, яка ґрунтується на знаннях про оптимальну взаємодію юридичних і юридично-технічних засобів, а також наукових висновків, що використовуються для досягнення певних правових цілей і тягнуть за собою певні юридичні результати. Під юридичними технологіями слід розуміти науково обґрунтовану інформацію про ефективне використання правового інструментарію задля досягнення результату, який має юридичне значення. Це сукупність прийомів, способів і методів, які не лише отримують вираження у правових актах і всебічне обґрунтування в юридичній науці, але й саме вони зумовлюють форму, порядок та особливості здійснення юридичної діяльності щодо створення правових актів» [2, с. 171].

В цілому погоджуючись із запропонованим визначенням, спробуємо виявити які саме юридичні технології роботи із доказами слід використовувати під час здійснення адвокатської діяльності.

Стаття 19 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» визначає такі види адвокатської діяльності: «надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань,